

Лекція 7

Тема Початок Української революції

План

- 1.Початок агресії більшовицької Росії проти УНР.
- 2.Проголошення в Харкові більшовицької влади в УНР.
- 3.Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій під Крутами.
- 4.IV Універсал УЦР: проголошення незалежності УНР.

Література: П-1: §19, П-2: тема 12, §2-3; П-3 §17

Електронні підручники

[Istoriya Ukrainy 10klas Turchenko.pdf](#)
[Istoriya Ukrainy 10klas Pometun.pdf](#)
[10-klas-istorija-ukrajini-vlasov-2018-stand.pdf](#)
[Istoriya Ukrainy 10klas Kulchyckyj.pdf](#)

1 Центральна Рада проявила нерішучість у вирішенні важливих соціально-економічних питань. Тому не дивно, що з Росії в Україну почали тікати залишки панівних верств. Україна мимо волі стала оплотом антибільшовицьких сил. Більшовики утворили військово-революційний комітет, який почав готувати повстання в Києві та ЦР випередила їх. У ніч на 13 грудня 1917 р. українські частини оточили казарми більшовицьких частин, роззброїли їх, відправили до Росії.

Протистояння між ЦР і Раднаркомом вилилось у конфлікт між ними. **4 грудня (17) 1917 р.** Раднарком з метою активізації боротьби проти Центральної Ради надіслав їй ультиматум (**Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Центральної Ради**). *Більшовицький уряд заявив, що визнаючи УНР і її право відокремитись від Росії, він не визнає ЦР повноважним представницьким органом влади українського народу.*

ЦР звинуватили у дезорганізації фронту, у роззброєнні більшовицьких частин в Україні, у змові проти проголошеної більшовиками радянської влади. Телеграма закінчувалася прямою погрозою: у разі неприйняття цих вимог протягом 48 годин Раднарком буде вважати ЦР у стані війни проти радянської влади.

Голова Генерального Секретаріату В.Винниченко відповів Раднаркому одразу: усі його вимоги відхиляються

2. Сподівання більшовиків переобрати склад ЦР і усунути її від влади мирним шляхом на Всеукраїнському з'їзді рад не виправдалися.

Лідери УЦР, знаючи плани більшовиків, доклали зусиль, аби зібрати на з'їзд якомога більше делегатів від селянських спілок і українізованих військових частин, що підтримували Центральну Раду. Таких делегатів на з'їзд прибуло понад 2 тис. осіб проти 150 більшовицьких.

З'їзд розпочав роботу **4-6 (17-19) грудня 1917 року в Києві**. Всупереч сподіванням більшовиків, більшість делегатів висловилися за цілковиту підтримку Центральної Ради і її політику, спрямовану на досягнення незалежності України. Водночас з'їзд прийняв резолюцію, що засуджувала політику Раднаркому.

Перебуваючи у значній меншості більшовики покинули Київ і **11-12 (24-25 грудня)** провели альтернативний з'їзд у Харкові, проголосивши його I Всеукраїнським з'їздом рад. По суті цей з'їзд не був правомочним (делегати 89 рад із 300).

З'їзд проголосив встановлення радянської влади в Україні, створив **Центральний виконавчий комітет рад України (ЦВК)** на чолі з С. Медведєвим. 17 грудня 1917 р. ЦВК затвердив український радянський уряд – **Народний Секретаріат**, який очолив М.

Скрипник. Радянський уряд України не змінив назви, проголошеної Центральною Радою держава – УНР.

ЦВК рад заявив про розпуск ЦР та про початок боротьби з «контрреволюцією».

Раднарком визнав новостворену владу і надав їй допомогу у боротьбі проти ЦР, надіславши в Україну війська (біля 60 тис. чол.) на чолі з В. Антоновим-Овсієнком.

Таким чином, як бачимо, більшовики нав'язали Україні громадянську війну.

3. 25 грудня 1917 року починається перша **україно-більшовицька війна**. Війна більшовиків з УЦР тривала впродовж **грудня 1917- січня 1918 р.**

Полегшуючи наступ радянських військ, київські більшовики 16(29) січня розпочали збройне повстання, центром якого став завод «Арсенал», Бій закінчився штурмом «Арсеналу». 300 робітників загинули.

ЦР виявилась не готовою до успішного збройного протистояння ворогові.

16 (29) січня 1918 р. відбувся **бій біля залізничної станції Крути**. Бій тривав 5 годин між 4-тисячним підрозділом російської Червоної гвардії під проводом М. Муравйова та загonom добровольців - студентів, гімназистів, що становив 300 чол. 29 січня 1918 р. молодь під тиском переважаючих сил російських більшовиків опинилася у центрі бою без належної підтримки, але не відступила. 300 оборонців Крутів полягли смертю хоробрих. Нечисленні полонені були закатовані. Дивом врятувалися одиниці з числа добровольців.

Цей подвиг став символом героїзму української молоді у боротьбі за незалежну Україну. Оборонці Крутів полягли не даремно, вони затримали ворожі війська, дали змогу виграти час, що вплинуло на хід мирних переговорів у Бересті (Бресті Литовському).

26 січня (7 лютого) 1918 р. більшовицькі війська, очолювані М. Муравйовим захопили Київ. УЦР переїхала до Житомира.

4. Напередодні вирішальних боїв за Київ 9 (22) січня 1918 року. Центральна Рада ухвалила **Четвертий Універсал**, яким **Українська Народна Республіка проголошувалася незалежною державою.**

В Універсалі наголошувалося, що до скликання Установчих зборів влада належить УЦР, замість Генерального Секретаріату створюється **Рада Народних Міністрів**, підтверджувалися соціально-економічні реформи та демократичні свободи, проголошені в III Універсалі, містився заклик до боротьби з більшовиками, проголошувалося про встановлення державного контролю над банками і встановлення монополії на зовнішню торгівлю..

Це було історичне рішення. Однак воно не врятувало Центральну Раду. Сили були нерівні між ЦР і більшовиками. Більшовицькі війська під Києвом мали 20-кратну перевагу в живій силі і 40-кратну перевагу в озброєнні.

IV Універсал УЦР (9 (22) січня 1918 р.)	
<i>Причини проголошення</i>	Втрата надій на створення федеративної демократичної Росії. Необхідність офіційно відмежуватися від Радянської Росії. Неспроможність УЦР самостійно дати відсіч більшовикам.
<i>Основні положення</i>	Проголошення незалежності УНР. Влада належить УЦР до скликання Установчих зборів. Утворення Ради Народних Міністрів замість Генерального секретаріату. Початок самостійних мирних переговорів. Заклик до боротьби з більшовиками. Підтвердження соціально-економічних реформ та демократичних свобод, проголошених в III Універсалі. Державний контроль над банками. Державна монополія на зовнішню торгівлю. Розпуск армії та створення народної міліції.